

Vadonleső Sündörgések

avagy lehetőségek különböző szakterületi adatkészletek
térinformatikai elemzésében

Dr. Takács András Attila

c. egyetemi docens, térinformatikus, természetvédő

Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft

takacs.andras.attila@hoi.hu

vadonleső

Önkéntesekkel a természetért

Mit láttál?

Sün

Mókus

Örge

Vakond

Szalamandra

Levelibéka

Mocsári teknős

Imádkozó sáska

Szarvasbogár

Medvelepke

Farkasalmalepke

Tündérrózsa

Hóvirág

Leánykökörcsin

Csodabogyó

Tavaszi hérics

Kornistárnics

Turbánliliom

Fény-Tér-Kép 2019 Konferencia, Tihany, 2019.11.14-15.

10 ÉV A SZÁMOK TÜKRÉBEN

vadonleső

- 2009-ben indult, ún. Web2 alkalmazás
- 18 védett és fokozottan védett illetve közösségi jelentőségű növény- és állatfaj elterjedési adatainak társadalmi gyűjtése
- Több mint 10 000 validált elterjedési adat (T.I.R-be épülnek be: országjelentése, fenntartási- és kezelési tervek, fajmegőrzési programok stb.)
- Több mint 150 000-en kapcsolódtak be a programba
- Évente 20-25 000 érdeklődővel személyes kontaktus
- Országos lefedettség (10 nemzeti park igazgatóság)
- Milliós média elérés
- Több mint 7 000 pályamunka
- 26 „Természetvédelem Nagykövete” (költők, írók, zenészek, előadóművészek, képzőművészek)
- „Év Emlőse” kezdeményezés
- Magyarország és egyben Európa egyik legnagyobb, úgynevezett Citizen Science programja

VADONLESŐ, A VALÓDI „CITIZEN SCIENCE”

vadonleso.hu

Fény-Tér-Kép 2019 Konferencia, Tihany, 2019.11.14-15.

vadonleső

Cél:

Szemléletformálás

Adatgyűjtés

Megközelítés:

Önkéntes alapú, „citizen science”

Eszköz:

Nyílt, on-line elérhető, web2-es alkalmazás

Fajválasztás:

- Jól felismerhető,
- mással össze nem téveszthető,
- általában országos elterjedésű,
- közkedvelt
- védett és Natura 2000 fajok

Minőségbiztosítás:

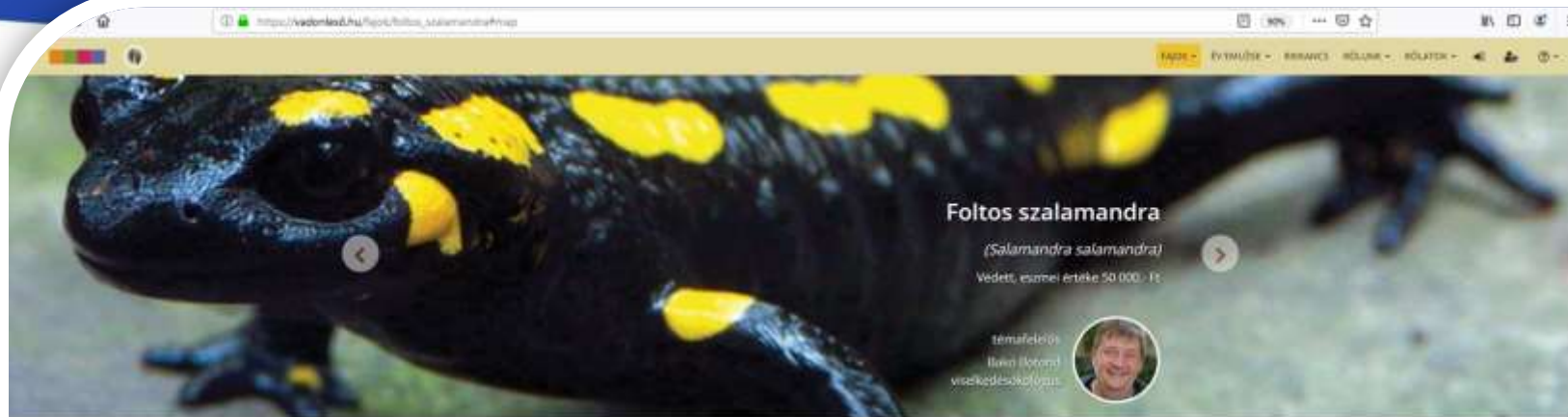
Szakértői validálás, fajfelelősök, TIR

Megerősítés:

Pont azonnali megjelenése, tájékoztatás, kapcsolattartás

FOLTOS SZALAMANDRA

A foltos szalamandra (*Salamandra atra*) a farkos kétélűek (*Caudata*) rendjébe tartozó 10-18 cm hosszúságú fajunk. Feje viszonylag széles, orrtája pedig lekerekített, kiugró potét szeméi és hosszúka színes foltminta dudorok találhatók mögöttük. Rövid, vastag mellső lábain négy, míg a hátsókon öt ujj található. Háta közepén két sorban jól látható bőrminták domborodnak, az oldalán pedig barázdák tagolva szemölcsösor húzódnak. Egész teste nyirkosan fénylő mélyfekete, hasa nemtől függően szürkő fekete vagy lilás fekete. A sötét alapszínen változatos árnyalatú, egyedileg változó mintázatot visel, melynek színe a citromsárgától a mély narancsvörösig terjedhet.

Ez a feltűnő mintázat figyelmeztet mérgező bőrváladékára (salamandrin nevezett alkaloid), mely szembe vagy szájba jutva nyálkahártya gyulladást okozhat, kisebb testű emlősök esetében pedig az társulhat izomrángásokkal és szapor a lélegzéssel is.

Hazánkban elsősorban az Északi-középhegység hűvös klímájú erdőinek, pataköveinek lakója, Nyugat-Magyarországon előfordul a Kőszegi- és a Soproni-hegységben is.

Kora tavasszal (március-április) előbújni talajüregben, korhadt fatörzsek alatt húzódo telelőhelyükről, ahol nemritkán több példány is együtt veszeli át a hideg időszakot. Elsősorban éjszakai állatok, de tartóan erős időszakban nappal is megfigyelhető.

A VADONLESŐK ÁLTAL GYŰJTÖTT ADATOK

Foltos szalamandra

Speciális ökológiai igényű, jól feltérképezett faj *.

Az önkéntesek adatai pontosan fedik a publikált, szakmailag elfogadott adatokat.

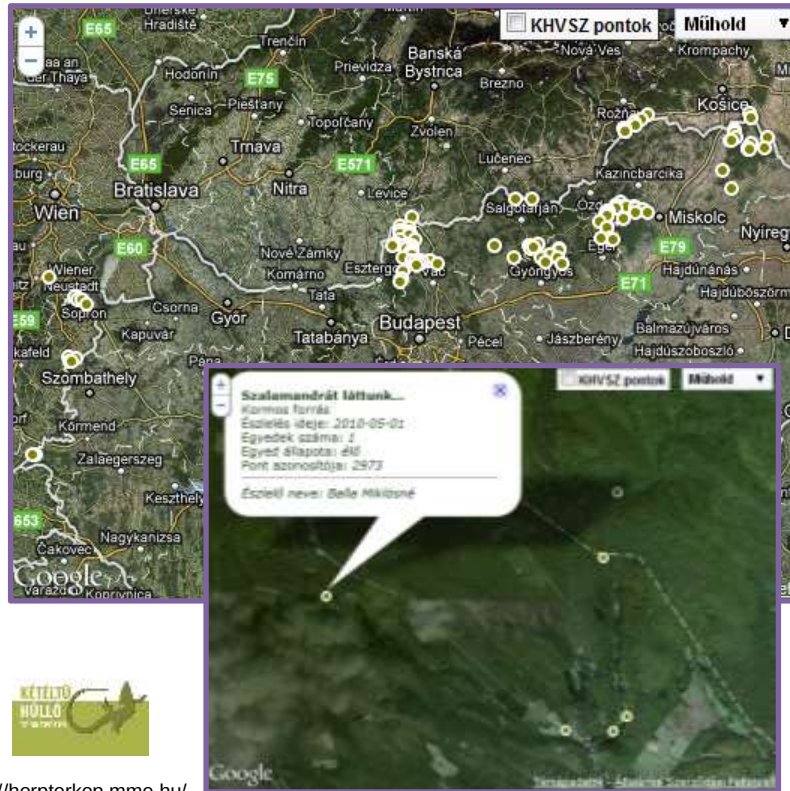
Az önkéntesek adatai gyakran pontosabbak (Google-Map alkalmazás), térben és időben folyamatosak.

•Vörös J. et al. (2010): A foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*) előfordulása és természetvédelmi helyzete Magyarországon. Állattani közlemények, 2010. (95) 1. 121-149. pp.

* <http://herpterkep.mme.hu/>

ZÖLD LEVELIBÉKA

Zöld levelibéka

(*Hyla arborea*)

Védett, természeti értéke 10 000,- Ft

témafelelős
Bakó Botond
viselkedésetkológus

A zöld levelibéka (*Hyla arborea*) a békák (*Anura*) rendjébe és a levelibéka-félék (*Hylidae*) családjába tartozó kételtűfajunk.

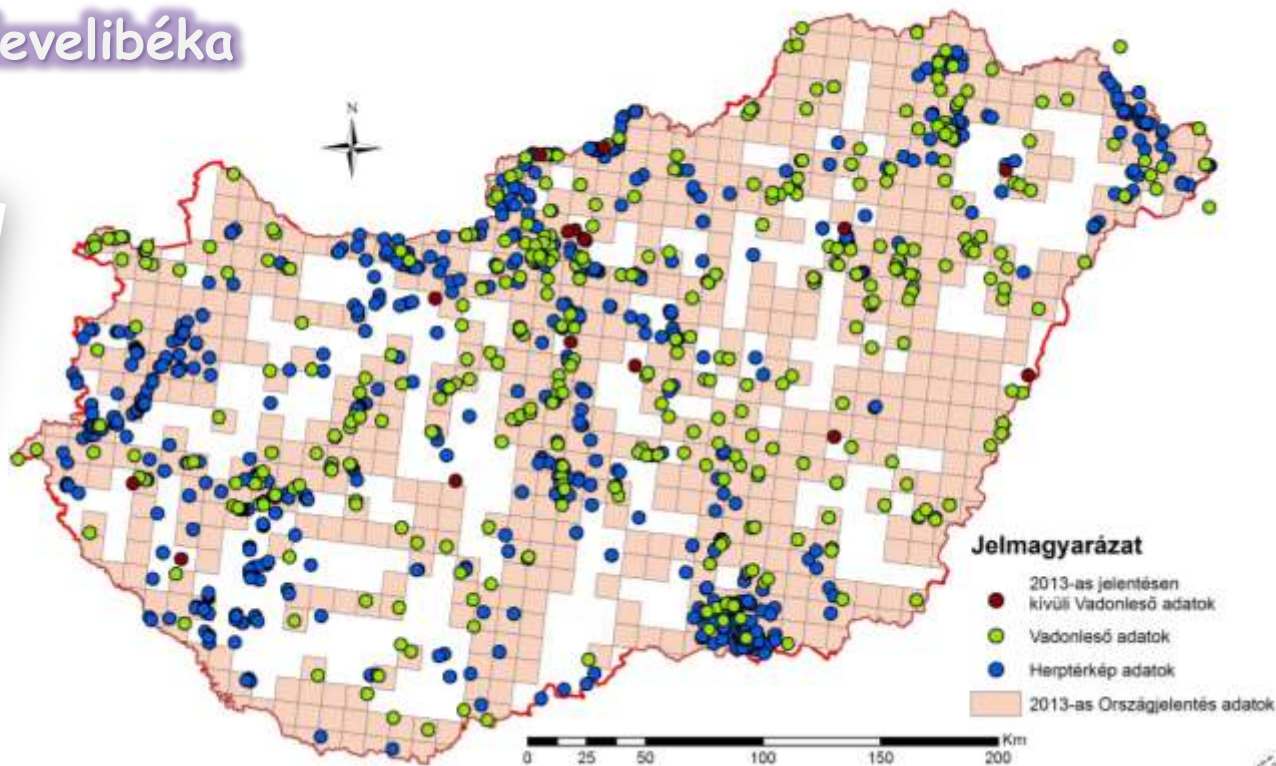
3-5 cm hosszú békánk, melynek mellső lábain 4, míg a hátsókön 5 tapadókorongos ujj található. A hímek külső hanghólyaggal rendelkeznek, mely összelappadva a torok tájékán sárgás-redőfoltként látható. Hátszíne a csillogó fűzöldtől a fehéres szürkén át egészen az olajbarnáig terjedhet, környezetétől és fizikai állapotától függően. Has- és végtagjainak belső felszíne fehér színű. Oldalán sötétbarna sáv húzódik.

Brekeztését, melvet a torokzacskónak is nevezett külső hanghólyagjával erősíti, elsősorban

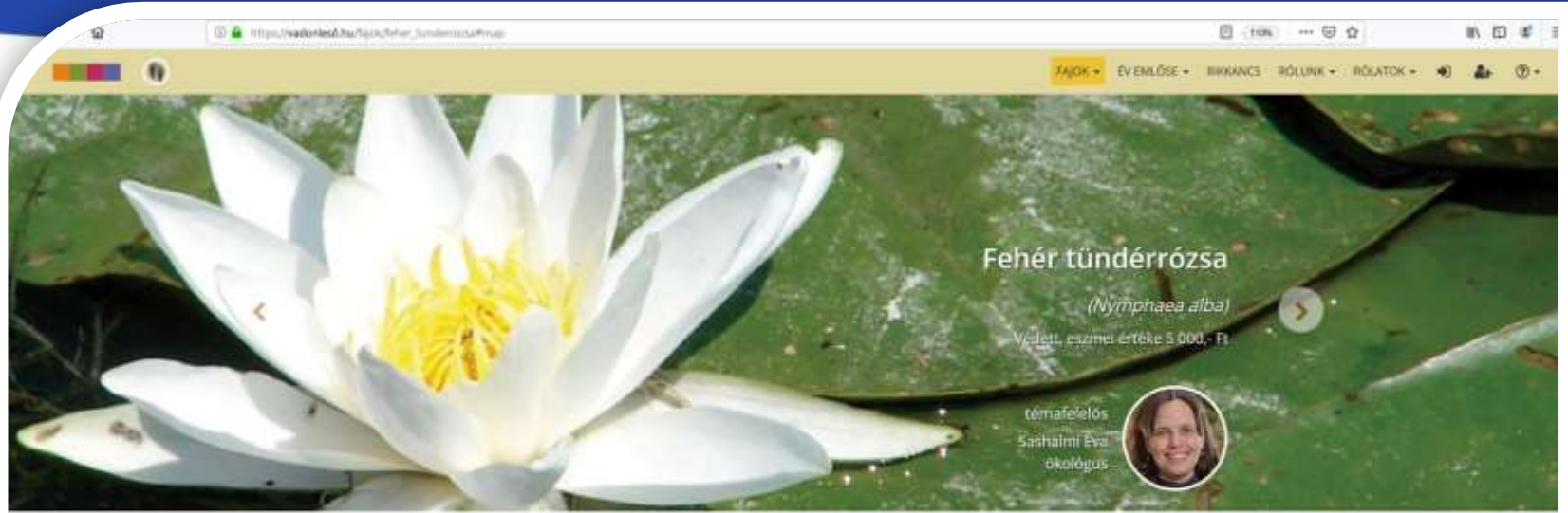

CITIZEN SCIENCE ADATOK A NATURA 2000 ORSZÁGJELENTÉSHEZ

Zöld levelibéka

Fehér tündérrózsa

A tündérrózsa-félék (*Nymphaeaceae*) családjába tartozó fehér tündérrózsa (*Nymphaea alba*) az őshonos növényeink között rekordtartónak számít, mivel a legnagyobb méretű virággal rendelkezik, valamint a levélnyele és virágkocsánya akár 3 m hosszúságúra is nőhet, amíg a víz felszínét eléri.

A majdnem kerekded, ép szélű, mélyen bevágott vállú leveleket a földbeni hajtásából, az úgynevezett rizómájából induló levélnyél emeli a víz felszínére. Később az ugyanígyen mélyről induló virágkocsány addig növekszik, amíg a tetején elhelyezkedő, négy darab, zöld csészelevél által takart virágbimbó a víz fölé nem ér. A virágot felépítő, spirálisan elhelyezkedő, hófehér virágszirmok fokozatosan mennek át a szalmasárga porzókba. A virágok megporzástól függően 3-5 napig nyílnak, majd elhervadva a víz alá

NIMFÁK A NYMPHEÁKÉRT

Keresd meg! Találd meg!
Dobd át a Vadonlesőre!

A VADONLESŐK ÁLTAL GYŰJTÖTT ADATOK

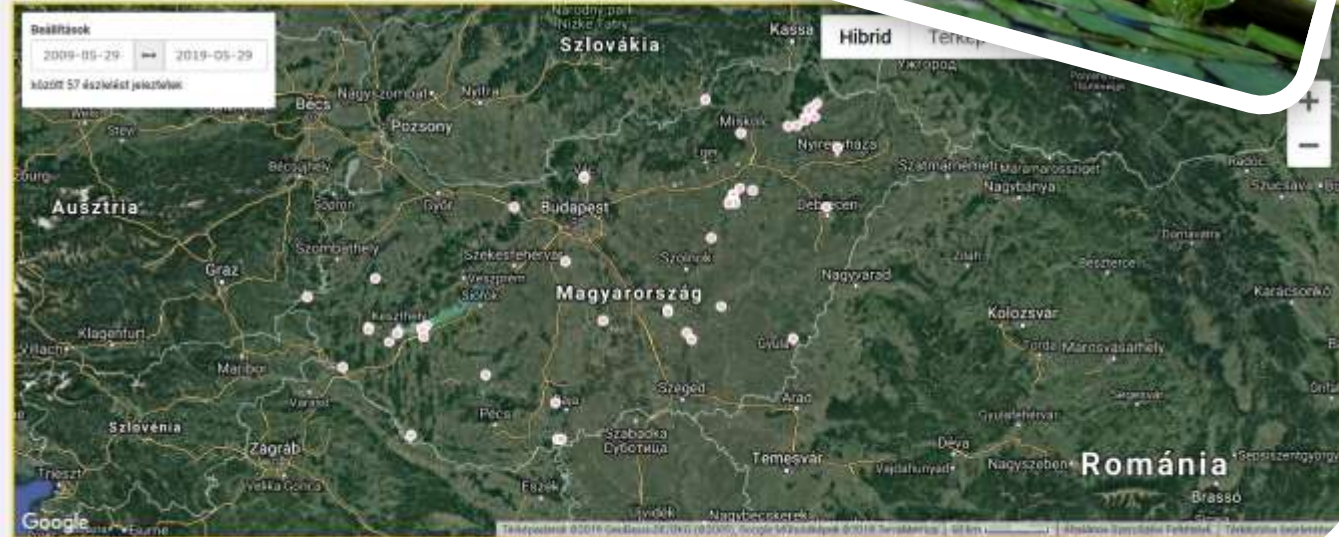
Először keresd meg az észlelés helyét...

a térképen kattintva település, vagy cím

Navigálj a térképen a +/- gombokkal ill. az egér görgőjével a kívánt helyre; majd jelöld meg a helyszínt kattintással.

Beállítások
2009-05-29 2019-05-29
kiszűrt 57 észlelést jeleztek

Hibrid

NÉPSZERŰSÍTŐ PROGRAMOK - KÖRNYEZETI NEVELÉS

Év emlőse
kezdemenyezés

Előadások,
bemutatók

Média megjelenés

Kiadványok

Fény-Tér-Kép 2019 Konferencia, Tihany, 2019.11.14-15.

Így irtok Ti....

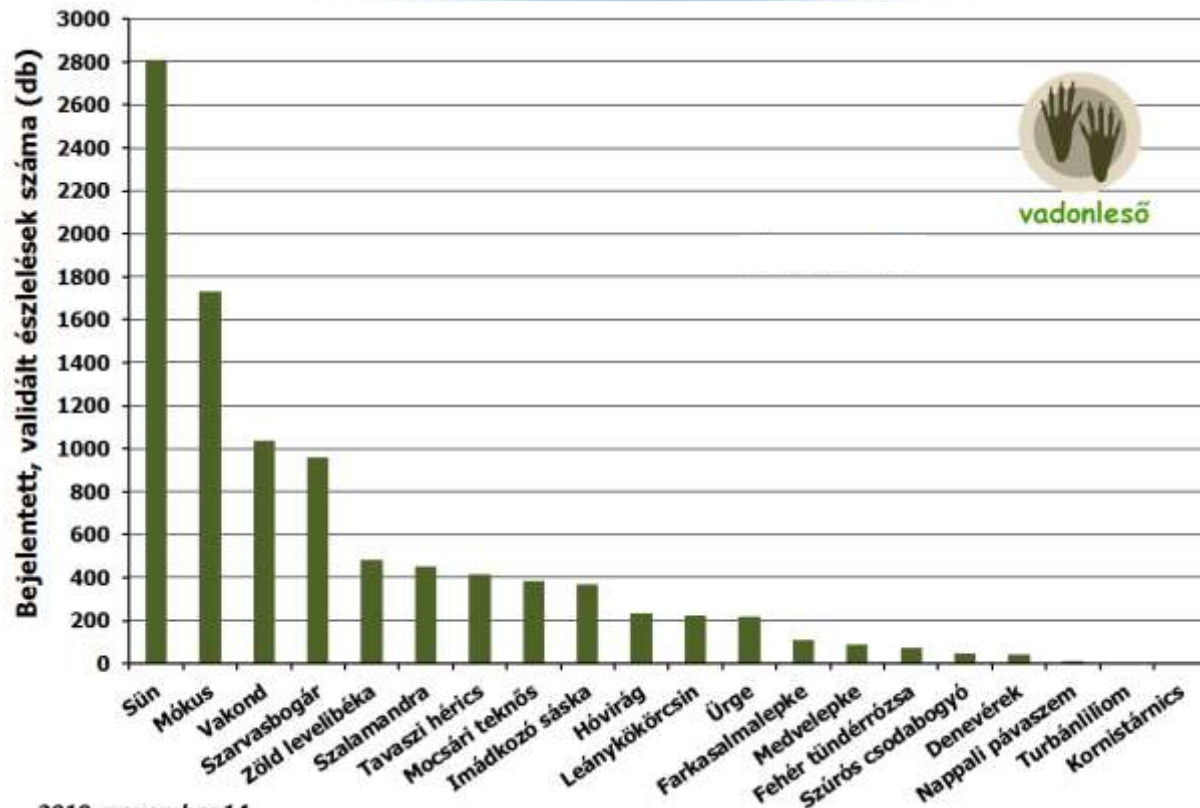
- *„Kerti sörözés közben felmászott az asztalra. Mi söröztünk, ő mászott.”*
- *„Ez más, nem imádkozik,,*
- *„Lakótelep széle, a járdán ücsörgött a napon. Megpróbáltuk megérinteni, de harapott.”*
- *„ A fogmosópohárból nézett szembe velem a fürdőszobában. Valószínű, hogy az almafáról jutott be véletlenül a nyitott ablakon át.”*
- *„ Észleltük Sün Sámuel a kertben. Új neve SünNet Samu lett.;-) - a regisztrációt követően. József”*
- *„Kellemes tavaszi időben önfeledt szaladgálás a faágakon. Mármint a mókus részéről.,,*
- *„Elpusztult. Egyébként jó állapotban volt.”*

ÉV EMLŐSE - 2014. - A KELETI SÜN

10 ÉV A SZÁMOK TÜKRÉBEN

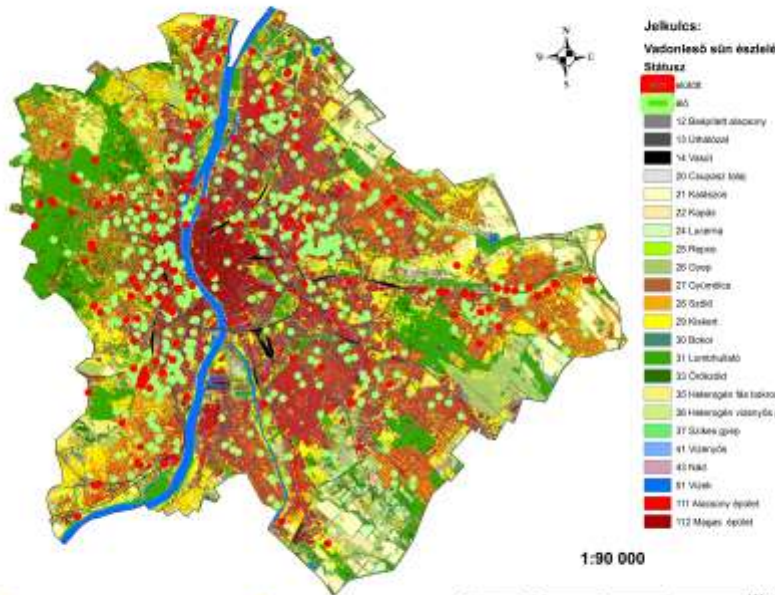

2019. november 14.

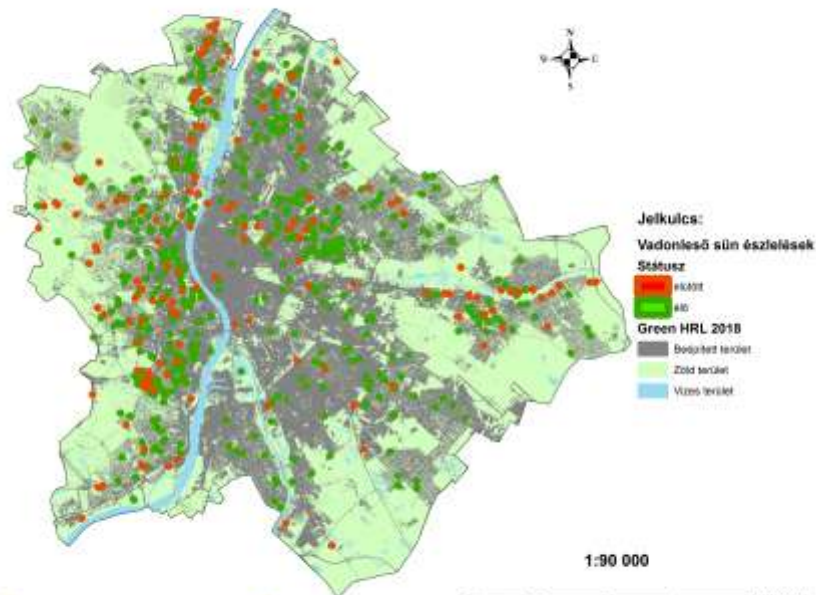
Fény-Tér-Kép 2019 Konferencia, Tihany, 2019.11.14-15.

ELTERJEDÉSI TÉRKÉP

Budapest keleti sүн elterjedési térképe a Vadonleső Program 2009-2019. adatai alapján

Budapest keleti sүн elterjedési térképe a Vadonleső Program 2009-2019. adatai alapján

Szerk.: Dr. Takács András Attila
2019. nov. 15.

0 1,75 3,5 7 10,5 14
Kilométer

Szerk.: Dr. Takács András Attila
2019. nov. 15.

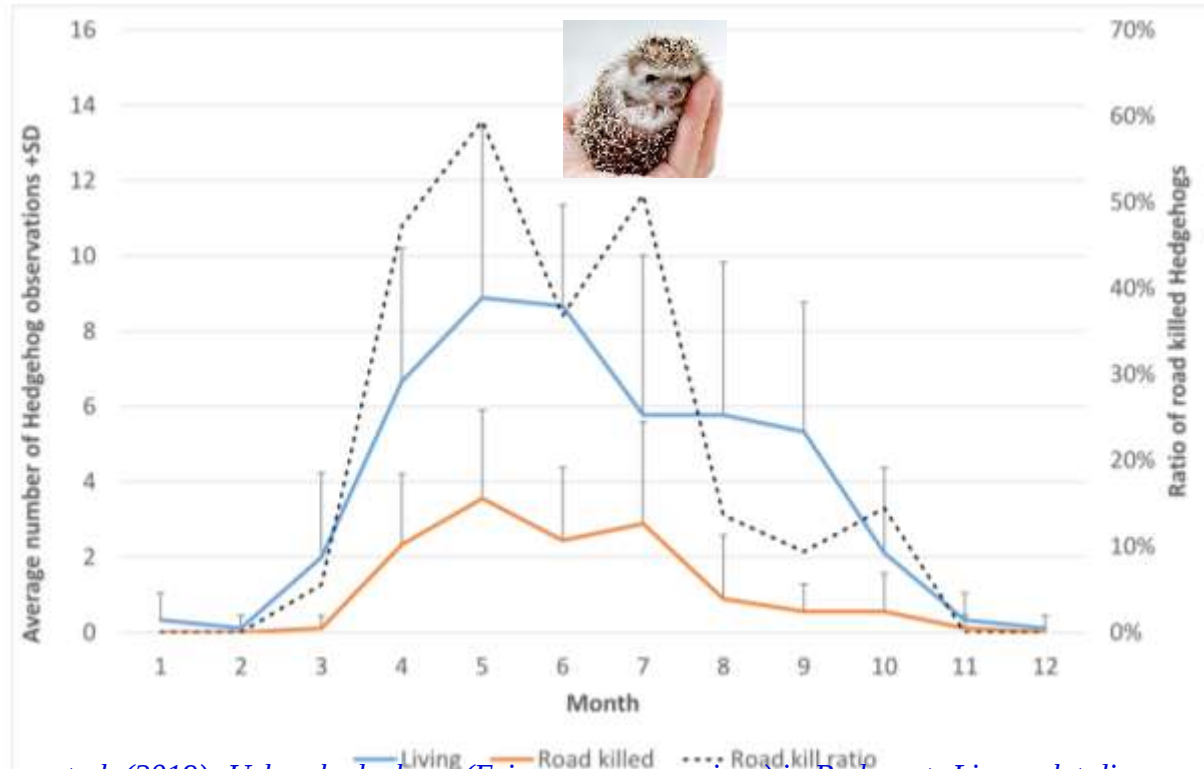

0 1,75 3,5 7 10,5 14
Kilométer

POPULÁCIÓ LETALITÁS DINAMIKA

A legveszélyesebb időszakok a sünök számára a késő tavaszi hónapok, amikor a párválasztás miatt többet mozognak, ráadásul figyelmetlenebbek az egyedek.

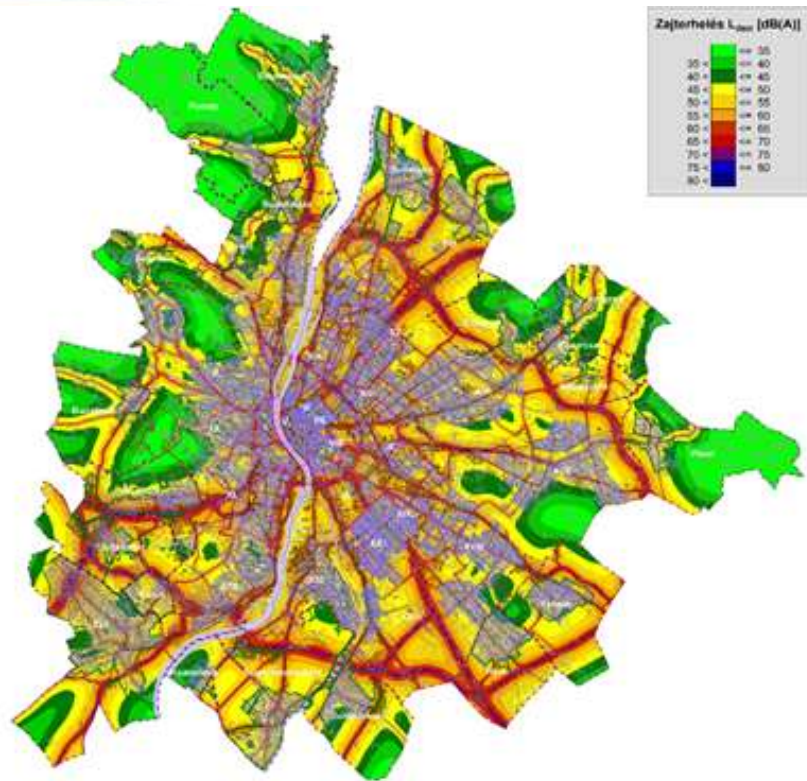
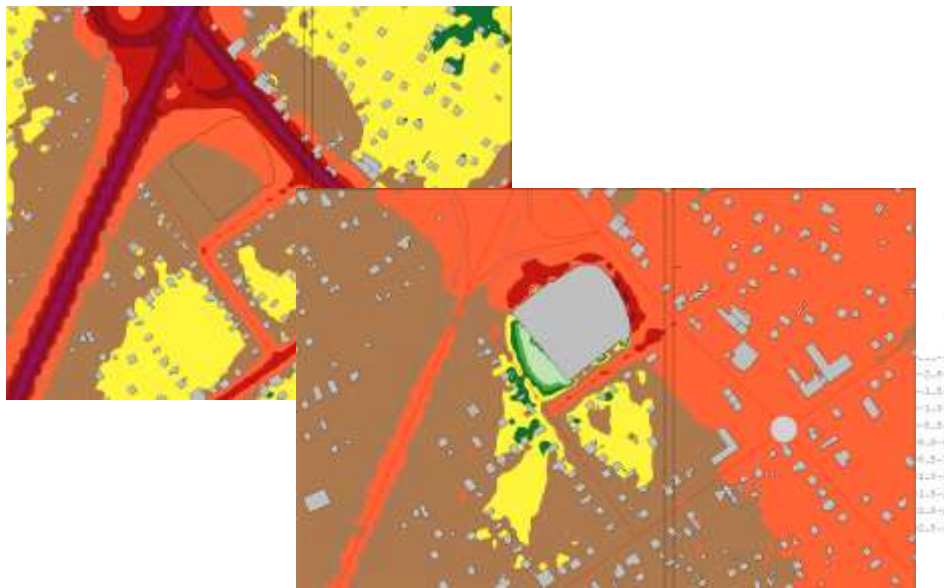
Veszélyes még a nyár közepe is, amikor a fiatal, tapasztalatlan sünök elhagyják az anyai fészket és nincs még tapasztalatuk abban, hogy lehetőség szerint kerüljék el a forgalmas utakat.

Vadonleső Group at al. (2019): Urban hedgehogs (Erinaceus roumanicus) in Budapest: Live or let die

ZAJTÉRKÉP - A KÖRNYEZET ÁLLAPOT ÉRTÉKELÉS

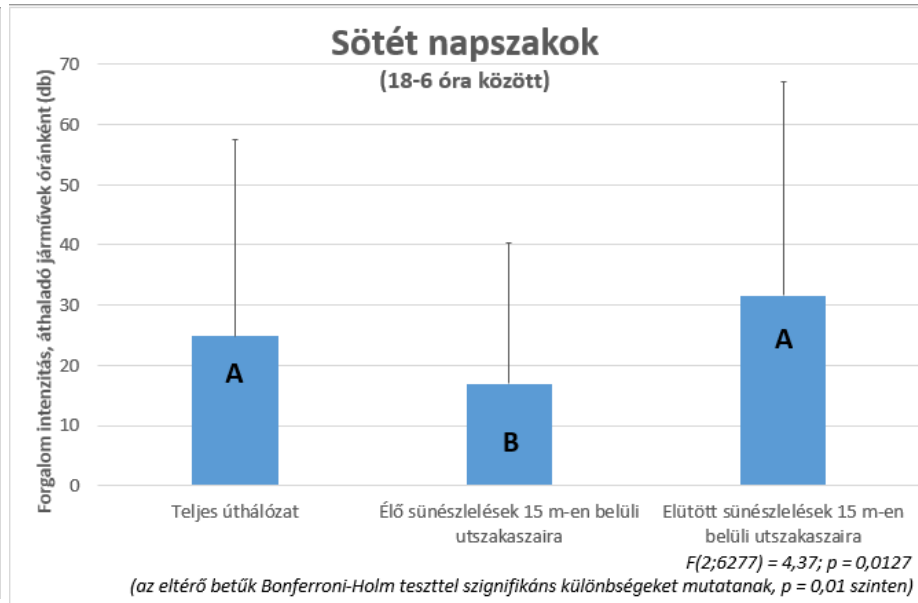
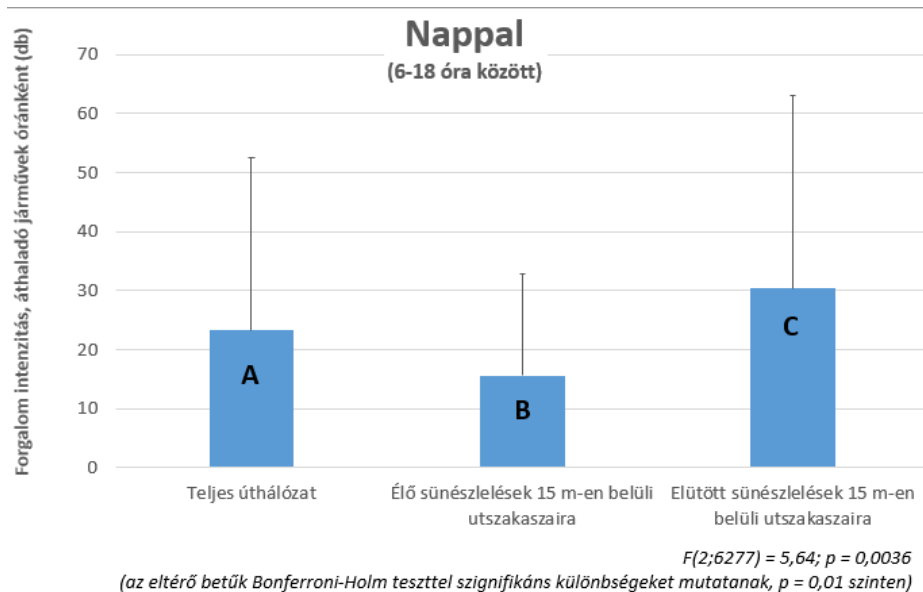
Stratégiai zajtérképek – Budapest és agglomeráció

Forrás: Lukács A. (2019): A zajtérkép küldetése. Zaj konferencia, HOI N Kft., Budapest, 2019.10.17.

Fény-Tér-Kép 2019 Konferencia, Tihany, 2019.11.14-15.

II. TÍPUSÚ JÁRMŰFORGALOM - ELÜTÉS ÖSSZEFÜGGÉS

Vadonleső Group et al. (2019): Urban hedgehogs (Erinaceus roumanicus) in Budapest: Live or let die

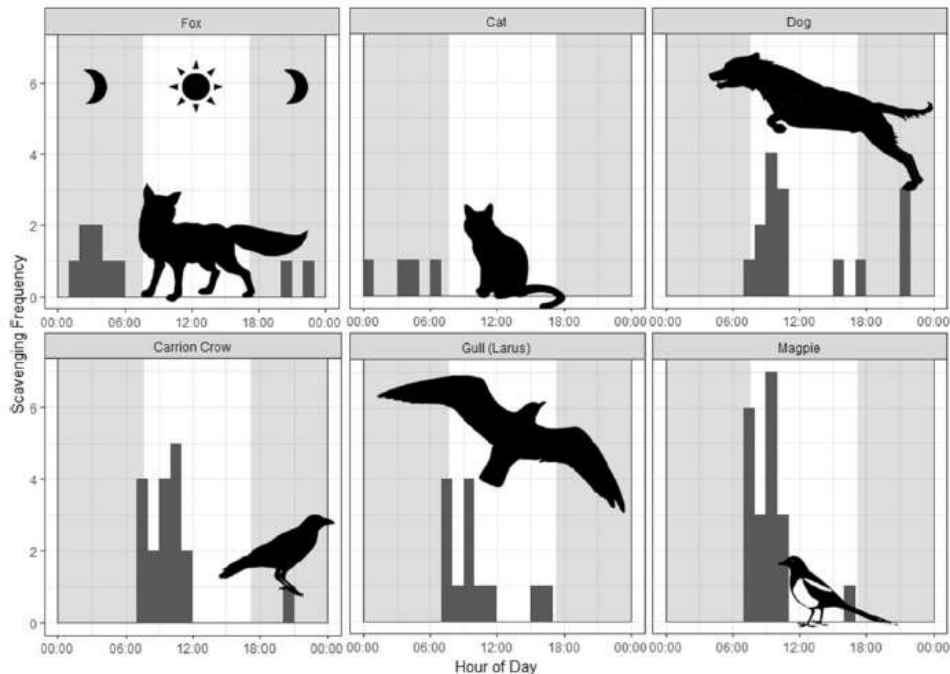
http://www.agrarlapok.hu/sites/default/files/HAR%202019_3%20FINAL%20r.pdf

Fény-Tér-Kép 2019 Konferencia, Tihany, 2019.11.14-15.

KITEKINTÉS: DÖGELTAKARÍTÁSI VISELKEDÉS

Frequency of scavenging across species

Journal of Urban Ecology, 2018, 3-7

doi: 10.1007/s10980-018-0800-0
Short note

SHORT NOTE

Roadkill scavenging behaviour in an urban environment

Amy L. W. Schwartz,² Harry F. Williams,¹ Elizabeth Chadwick,¹
Robert J. Thomas,¹ and Sarah E. Perkins^{1,*}

¹Cardiff School of Biosciences, Cardiff University, The Sir Martin Evans Building, Museum Avenue, Cardiff CF10 3AX, UK

²Corresponding author: E-mail: polina@cardiff.ac.uk

Submitted: 12 October 2017; Received (in revised form): 13 March 2018; Accepted: 18 March 2018

Forrás: Amy L. W. Schwartz et al (2018): Roadkill scavenging behaviour in an urban environment

Fény-Tér-Kép 2019 Konferencia, Tihany, 2019.11.14-15.

WHAT IS A CITIZEN DATA SCIENTIST?

Gartner.

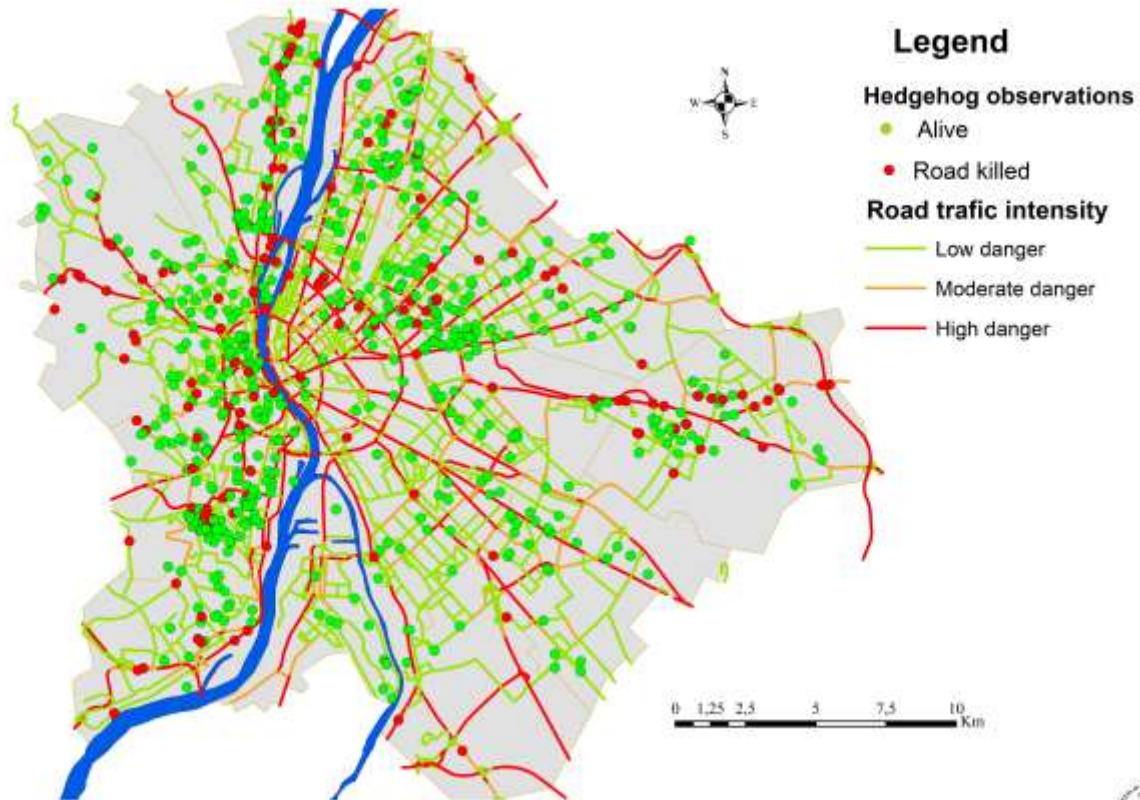
“A person who **creates or generates models** that use advanced diagnostic analytics or **predictive and prescriptive** capabilities, but whose **primary job function is outside the field of statistics** and analytics”

Citizen data scientists can “**bridge the gap** between mainstream self-service analytics by **business users** and the advanced analytics techniques of **data scientists**”

GYAKORLATI JELENTŐSÉG

mikor és mely útszakaszokon
érdemes különösen
odafigyelni az úton kószáló
sünökre és akár figyelmeztető
táblák, akár forgalomlassító
eszközök kihelyezésével
csökkenteni az elütés esélyét.

SÜN VÉDELEM

Ha tavasztól őszig parkos, kertvárosi környezetben a szürkületi órákban óvatosan vezetsz

Avarégetés helyett komposztálsz

Macska- és kutyatápot teszel a kertbe

KÖSZÖNÖM A SZÍVES KÖZREMŰKÖDÉST!

FÉNY-TÉR-KÉP 2019, TIHANY

takacs.andras.attila@hoi.hu